

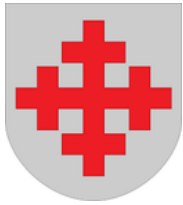
Fiksun mopoilun ohjelma

Valtakunnallinen liikenneturvallisuuswebinaari 1.12.2023

Teemu Kinnunen

Hankkeessa mukana

Rambollin tiimi:

- Minna Nikula (hankkeen käynnistäjä)
- Teemu Kinnunen (projektipäällikkö)
- Pauliina Järvinen (pääsuunnittelija)
- Kirsi Översti (vuorovaikutus)
- Heli Backman (vuorovaikutus)

Taustaa

- Hanke toteutettu Traficomien liikenneturvallisuuden edistämisen valtionavustushankkeena
- Tarve ohjelmalle oli noussut kunnista: mopoilu aiheuttanut häiriötä ja vaaratilanteita. Lisäksi nuoret ovat toivoneet kunnilta toimenpiteitä mopoiluun liittyen (esim. moposuora).
- Tavoitteena oli löytää keinot fiksumpaan mopoiluun huomioiden sekä nuorten että aikuisten tarpeet, toiveet ja huolet.
- Aineistot on kerätty kyselyillä, jotka suunnattiin nuorille, vanhemmille ja yleisesti kuntalaisille.

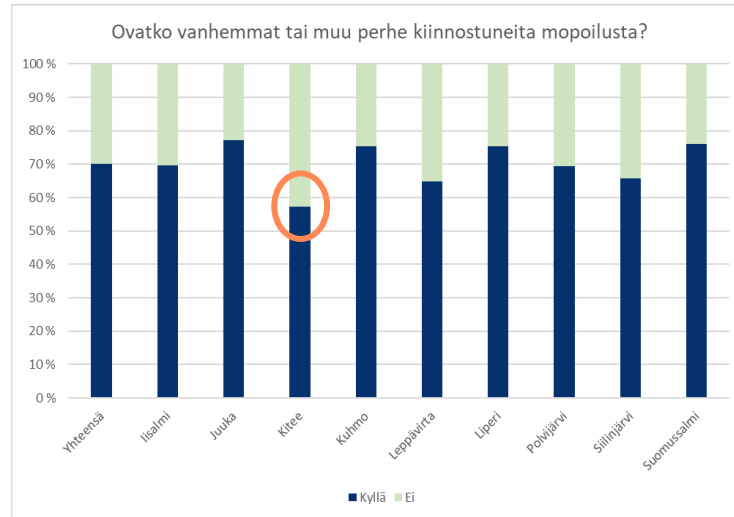
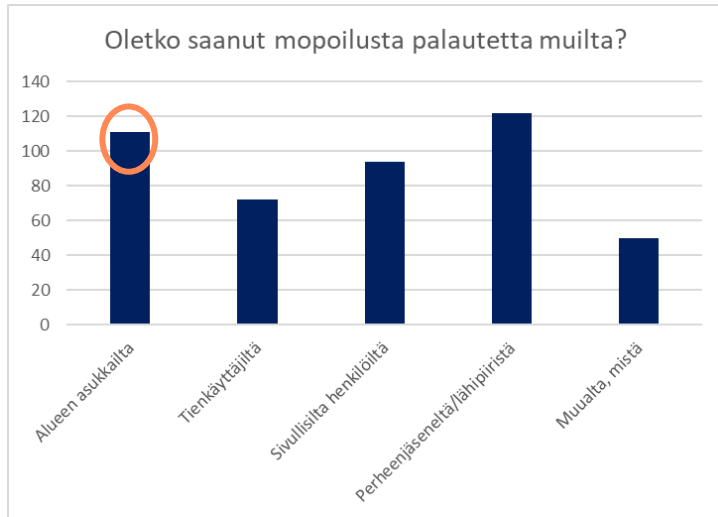
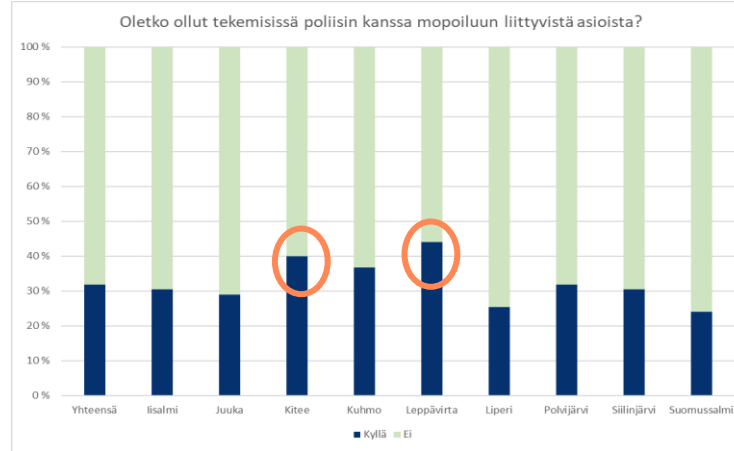
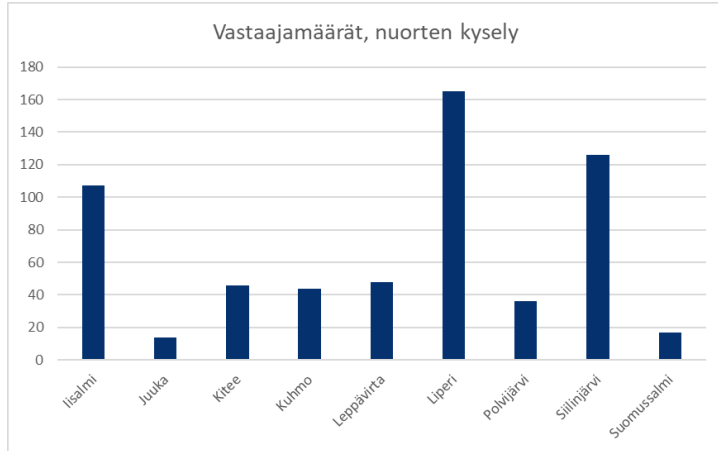
Toimintamallit ja tulokset

Kartoitus hyvistä käytännöistä ja kuvaus valituista toimenpiteistä mopoilun turvallisuuden edistämiseksi

- Kartoitetaan hyviä käytäntöjä mopoilun turvallisuuden huomioimiseen **kyselyllä**, joka on suunnattu **kuntien nuorisotyöhön ja kouluille**.
 - Haetaan hyviä käytäntöjä myös kuntien **liikenneturvallisuusryhmien muistioista** ja käydään läpi **kuntien liikennekasvatussuunnitelmia**.
 - Tarkempi **haastattelu** niiden kuntien kanssa, joista esitetty useampia hyviä käytäntöjä. Listataan kaikki esitetyt toimenpiteet raporttiin.
 - Työpajat kohderyhmänä erityisesti nuoret, kaikissa 9 kunnassa. Osallistujia n. 10-100 / kunta
 - Omat webropol kyselyt **nuorille, yläkouluikäisten vanhemmille** sekä **kaikille kuntalaisille**
 - Laaditaan erikseen valittavista toimintamalleista **hyvien käytäntöjen ohjekortit**
 - Laaditaan kullekin mukaan lähtevälle kunnalle **kunnan oma Fiksun mopoilun ohjelma**
- **Ohjelmien toteutusta ohjattu It-toimijatyön puitteissa**
- Hankkeeseen mukaan lähteville kunnille yhteinen **Teams -koulutus**, jossa käydään läpi tarkemmin hyvien käytäntöjen toteuttamismallit.

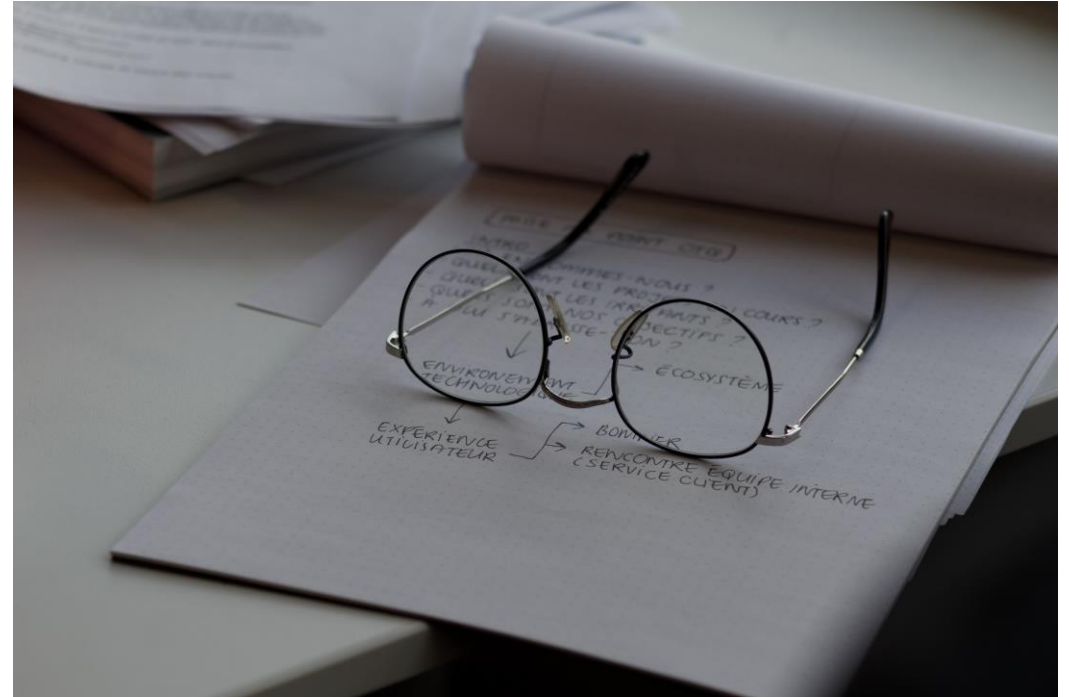
Nuorten kyselyn tulokset

- Nuorten kyselyyn saatiin **603 vastausta**. Vastaajista 32 % oli naisia, 61 % miehiä ja 7 % ei halunnut kertoa. Yli 80 % vastaajista oli 14-16 vuotiaita. Suurin osa vastaajista oli 15 vuotiaita.
- Omaa kulkuneuvoa käytetään **huviajeluun** (370 vastausta) ja **koulumatkoihin** (324 vastausta). Kulkuneuvolla ajetaan etenkin ilta-aikaan kesäisin paikkakunnan keskustaajamassa. Enemmistö ajaa pääasiassa kavereiden kanssa.
- 92 % vastaajista pitää mopoilua turvallisena. Turvattomuuden tunnetta luovat etenkin **autoilijat**.
- Suurimmalle osalle vastaajista ei ole sattunut onnettomuuksia mopoillessa. Sattuneet onnettomuudet ovat pääasiassa **kaatumisonnettomuuksia**.
- 68 % vastaajista ei ole ollut tekemisissä poliisin kanssa mopoiluun liittyvistä asioista.
- Mopoilussa parasta on **vauhti, ajaminen, vapaus ja keuliminen**.
- Mopoharrastus on opettanut etenkin **liikennesääntöjä ja korjaustaitoja**.
- Parhaiksi paikoiksi listattuja kohteita olivat monissa kunnissa muun muassa erilaiset parkkipaikat, koulujen pihat tai pitkät kunnissa olevat suorat.
- Kunnalta/kaupungilta ja nuorisotyöltä toivottiin etenkin **moposuora ja bensaraha**.

Toimenpiteet

- Työpajoista saatujen tulosten avulla kunnille laadittiin kuntakohtaiset Fiksun mopoilun toimenpideohjelman.
- Ohjelma koostui kunkin kunnan mopoilun nykytilanteen kartoittamisesta, kyselytulosten esittelystä, työpajan tuloksista sekä kunnalle annettavien toimenpiteiden esittelystä.
- Toimenpidekortteissa kuvattiin lyhyesti toimenpiteen tarkoitus, järjestävä taho/sidosryhmä, kustannukset, markkinointi sekä toimenpiteen vaikuttavuus.
- Kuntakohtaiset ohjelmat on käyty läpi ja vastuutettu liikenneturvallisuusryhmien kokouksissa
- Lisäksi kaikkiin kuntiin tarjottiin yleisesti hyödyllisiä materiaaleja ja ideoita, joita olivat vinkit/tiedotteet huoltajille, EHYT ry:n materiaalit, Nuorten akatemian materiaalit, Liikenneturvan materiaalit sekä muut toimenpiteet.

Fiksun mopoilun ohjelma

Toimenpidekortit

1. Moporetket
2. Mopomiitti
3. Mopotaitoajorata
4. Mopopaja/-kerho
5. Mopojen kunnostustempaus
6. Tappomopo-esitys
7. Mopo-oppitunnit
8. Vinkit/tiedotteet huoltajille
9. Palkitseva valvonta
10. Turvallisuusiilta oppilaiden huoltajille
11. Moporatsia
12. Teemaillat nuorille nuorisotalolla
13. Mopomestari -kisa
14. 3 000 kilometriä Roomaan –lyhytelokuvan katsominen ja keskustelu
15. Moposuunnistus
16. EHYT ry:n materiaaleja
17. Nuorten akatemian materiaaleja
18. Liikenneturvan materiaaleja
19. Erätauko-menetelmä
20. Case study: Motörisoitua nuorisotyötä -kehittämishanke
21. Muut toimenpiteet
22. Tietopaketti moposuorasta
23. Tietopaketti mopojen virittämisen kustannuksista

Mopojen kunnostustempaus

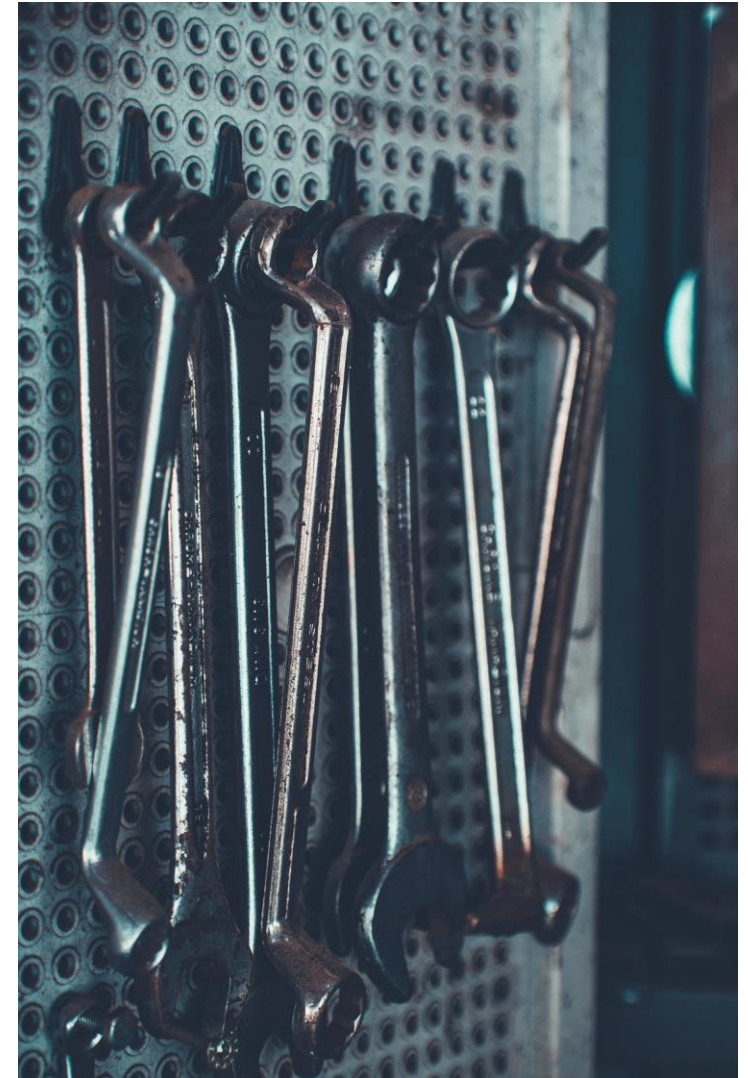
Kuvaus: Järjestetään esimerkiksi nuorisotalolla kunnostustempaus, jossa voidaan tehdä yhdessä erilaisia helposti toteutettavia mopojen kunnostustoimenpiteitä. Tapahtumassa voidaan esimerkiksi vaihtaa valot tai tarkistaa jarrujen toimivuutta. Lisäksi voidaan jakaa esimerkiksi bensalahjakortteja/varaosia ja järjestää oheisohjelmaa. Tempauksessa voidaan myös esimerkiksi palkita tieliikennekelpoisin ajoneuvo .

Järjestävä tah / sidosryhmät: Jos kunnassa toimii mopopaja, kunnostustempaus on hyvä järjestää sen yhteydessä. Muussa tapauksessa järjestävänä tahona voi olla esimerkiksi nuorisotoimi yhteistyössä paikallisen moottoripyöräkerhon tai konehuoltamon kanssa. Lisäksi mukaan voi pyytää esimerkiksi Poliisin ja Liikenneturvan.

Kustannukset: Mahdollisten vaihdettavien osien (esim. lamput) hankkiminen, jaettavat materiaalit, mahdollinen ruokailu (esim. makkaraa).

Markkinointi: Markkinointia voidaan toteuttaa esimerkiksi sosiaalisen median kanavissa, minkä lisäksi tempauksesta kannattaa tiedottaa koululla ja nuorisotiloilla.

Vaikuttavuus: Kunnostetut laitteet ovat tieliikenneturvallisempia. Lisäksi nuoret voivat oppia tapahtumasta omien kulkuneuvojensa kunnostamisesta ja näin ymmärtää omia ajoneuvojaan paremmin. Lisäksi jaettavat oheismateriaalit voivat motivoida oman kulkuneuvon kunnossapitämiseen.

Tappomopo-esitys

Kuvaus: Tappomopo-esityksen tarkoituksena on herättää ajatuksia ja keskustelua mopoilusta, liikenneturvallisuudesta ja vastuullisesta elämästä. Esitys yhdistää liikennevalistuksen ja taikuuden, ja sen tavoitteena on saada nuoret ymmärtämään mopoilun vaarat painottaen kypärän merkitystä ja mopon/skoottareiden virittämisen vaarallisuutta. Esityksen kesto on noin 45 minuuttia.

Järjestävä taho / sidosryhmät: Esitystä myy Tiimihenki, ja koulut voivat tiedustella esitystä suoraan heiltä (jukka-tapio@tiimihenki.fi). Esitystä voi tiedustella myös liikenneturvallisuustoimijan kautta.

Kustannukset: Kunnat voivat tilata esityksiä suoraan esiintyjiltä joko itse tai yhdessä naapurikuntien kanssa. Yhden esityspäivän hinta on 1 200 €, ja yhdessä päivässä esitys on mahdollista järjestää 3-4 eri koululla. Koulut voivat olla eri kunnissa. Yhteen esitykseen voidaan ottaa jopa 300 kuulijaa, ja esityksiä voidaan järjestää sekä livenä että etäyhteyksin. Joissain kunnissa liikenneturvallisuustoimija tai Liikenneturva tarjoaa esityksiä ilmaiseksi kouluille.

Markkinointi: Esityksestä voi tiedottaa esimerkiksi Wilmassa ja koulun käytävillä tulevilla mainoksilla.

Vaikuttavuus: Esitys saa nuoret ajattelemaan omaa liikennekäyttäytymistään, mikä voi heijastua heidän ajotottumuksiinsa. Esitykset ovat saaneet kuulijoilta hyvää palautetta.

3 000 km Roomaan -lyhytelokuva

Kuvaus: Menetelmä sisältää nuorten itse tekemän lyhytelokuvan ja siihen liittyvän keskusteluosion. Keskeiset teemat ovat kaveri- ja seurustelusuhteet, liikennekäyttäytyminen, päihteet ja ryhmäpaine.

Järjestävä taho / sidosryhmät: Menetelmää voi toteuttaa ohjaaja, joka on saanut ohjaajakoulutuksen menetelmän kehittäjiltä. Elokuvan ja keskustelutilaisuuden voi järjestää esimerkiksi nuortenillassa tai koulun oppitunnilla.

Kustannukset: Menetelmästä ei koidu kustannuksia kouluille tai kunnille.

Markkinointi: Jos menetelmää hyödynnetään nuortenillassa/nuorisotalolla, elokuvaa on hyvä mainostaa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja koululla.

Vaikuttavuus: Lyhytelokuva käsittelee nuorten elämään liittyviä asioita ja teemoja, jolloin nuoret saavat siihen helposti kosketuspinnan. Elokuva herättää ajattelemaan omia valintoja ja omaa liikennekäyttäytymistä.

Moposuunnistus

Kuvaus: Ideoidaan suunnistusrata, jonka nuoret voivat kiertää mopolla tai polkupyörällä. Suunnistusrasteja voi sijoittaa noin 10 kilometrin säteelle, ja rastilla olevan vihjeen hoksaamalla saa seuraavan suunnistusrastin sijaintipaikan. Ensimmäinen vihje julkaistaan esimerkiksi somessa. Rasteilla voi lisäksi olla erilaisia tehtäviä, joilla todistetaan, että rastilla on käynyt. Kaikilla rasteilla käyneet nuoret palkitaan esimerkiksi lahjakortilla.

Järjestävä taho / sidosryhmät: Järjestävänä tahona toimii nuorisotyöntekijät yhdessä esimerkiksi liikuntatoimen kanssa.

Kustannukset: Kulut riippuvat palkitsemistavasta. Kokonaisuudessaan suhteellisen matalakuluinen.

Markkinointi: Suunnistusta kannattaa mainostaa sosiaalisessa mediassa, minkä lisäksi nuoria voi tiedottaa esimerkiksi nuorisotalolla ja koululla.

Vaikuttavuus: Tapahtuma antaa mopoilijoille mukavaa tekemistä, kehittää ongelmanratkaisutaitoja ja tutustuttaa nuoria omaan kotiseutuunsa. Ns. turha ajelu jää vähemmälle, kun mopoilu kohdistetaan rastilta toiselle liikkumiseen. Vaalassa moposuunnistus oli todella suosittu, ja nuoret toivoivat uusia suunnistuksia alueelle.

EHYT ry:n materiaalit: Selvänä rattiin ja ottomitta –sovellus mopomiitteihin

Kuvaus: Selvänä rattiin/ottomitta on kampanja nuorilta nuorille. Tapahtumassa vapaaehtoiset nuoret ovat kampanjoineet esimerkiksi baareissa ja mm. puhalluttaneet joukon kuskin illan päätteeksi. Nollat puhaltaneet kuskit saaneet palkintoja. Tämä on sovellettavissa myös mopomiitteihin.

Järjestävä taho/sidosryhmät: Selvänä rattiin/ottomitta on paikallisesti yhteistyössä järjestettävä kampanjatapahtuma. EHYT ry:n asiantuntijoilta saa tukea ja materiaaleja kampanjan järjestämiseen.

Kustannukset: Materiaalimaksut. Materiaaleina on esimerkiksi pinssejä ja peilitarroja, joita voi suunnitella yhdessä paikallisten nuorten kanssa.

Markkinointi: Kampanjointia voi mainostaa esimerkiksi somekanavissa.

Vaikuttavuus: Nuoret saattavat kuunnella paremmin oman ikäisiltään tulevaa "valistusta".

Mikä moposuora?

Moposuoralla tarkoitetaan aluetta, jonka kaupunki, kunta tai muu toimija on määritellyt vapaata ajamista varten. Moposuoralla ajetaan yleensä mopoilla, mutta muita käytettäviä kulkuneuvoja ovat esimerkiksi kevytmoottoripyörät.

Moposuoria on toteutettu muutamissa kunnissa, ja niistä on tehty aloitteita useissa kunnissa. Ajatuksena on tarjota nuorille selkeä paikka vapaalle mopoilulle, ja samalla vähentää mopoilusta mahdollisesti aiheutuvaa häiriötä esimerkiksi asutuksen läheltä.

Moposuoriin liittyvät haasteet voidaan karkeasti jakaa vastuu- ja laillisuuskieltoihin sekä vapaan ajoharjoittelun liikenneturvallisuusvaikutuksiin.

Lopuksi

Sidosryhmien kommentit

Liikenneturva ja poliisi eivät suosittele moposuorien perustamista.

Moposuoriin liittyy merkittäviä haasteita sekä liikenneturvallisuuden että vastuu- ja laillisuuskieltojen näkökulmista, minkä lisäksi ohjaamattoman ajoharjoittelun turvallisuusvaikutuksiin liittyy tutkimuksen valossa paljon ongelmia. Ongelma on se, että moposuorilla tulitaisiin melko varmasti tempullemaan ja harjoittelemaan erilaisia tempuja (esim. Keulimista), jotka siirtyisivät näyttämisenhaluna helposti ja todennäköisesti yleiseen liikenteeseen.

Moposuoratoiminnan sijaan suositellaan ohjattua

toimintaa, jossa liikenneturvallisuus ja sen

edistäminen on keskiössä.

Vapaan ajoharjoittelun liikenneturvallisuusvaikutukset

Moposuorat voivat vaikuttaa liikenneturvallisuuteen negatiivisesti, jos moposuorien toiminta ei ole omaehtoiseen käsittelyharjoittelun rinnastettavaa toimintaa. Moposuorilla ajaessa kuskit eivät välttämättä harjoittele turvallista ajotapaa, vaan keskiössä on yleensä erilaisten ajoneuvolla tehtävät temput.

On syytä miettiä, onko riskinä se, että moposuoralla tehtäviä tempuja halutaan testata ja esitellä myös liikenteessä.

Vastuu- ja laillisuuskielto

- Jos kunta järjestää palveluna moposuoran, on **kunnan vastuulla varmistua palvelun turvallisuudesta**. On tärkeää miettiä, voiko palvelua tarjota aidosti turvallisesti ilman valvontaa.
- Kunnan tulee tehdä järjestämästään palvelusta **riskienarviointi ja vaarojen tunnistaminen** (turvallisuusasiakirja).
- Lisäksi tulee varmistua, että palvelu on turvallinen ja soveltuu käyttötarkoitukseensa. Huomioitavia asioita ovat esimerkiksi
 - ajosuunnat,
 - ulkopuoliset eivät pääse alueelle käytön aikana,
 - palveluun osallistumisen ikäraajat ja
 - riittävä varmistuminen ikärajojen noudattamisesta,
 - palveluun soveltuviin ajoneuvojen määritleminen ja
 - riittävä varmistuminen siitä, että moposuoralla käytetään ainoastaan sinne soveltuvia ajoneuvoja,
 - käyttäjien ja sivullisten riittävä ohjeistaminen noudatettavista säännöistä ja palvelun turvallisuudesta

Pohdittavaksi

Saako radan suljettua täysin ulkopuolisilta?

Jääkö rälläys vain moposuoralle, vai siirtyykö se myös liikenteeseen?

Kuka lopulta vastuussa, jos jotakin tapahtuu?

Turvallisuus

Huomioida mm. [kuluttajaturvallisuuslaista \(920/2011\)](#) tulevat

vaatimukset palvelun huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla kenenkään terveydelle tai omaisuudelle.

Palvelun tulee olla laadittuna **laadittava turvallisuusasiakirja**.

Asiakirja tulee olla laadittuna ennen palvelun tarjoamisen aloittamista. Turvallisuusasiakirja on palveluntarjoajan kirjallinen kuvaus siitä, miten palvelun turvallisuus on järjestetty. Turvallisuusasiakirjassa kuvataan palveluun liittyvät vaarat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja hätätilanteisiin varautumiseksi.

Lisätietoa palveluntarjoajan velvollisuuksista [Tukesin verkkosivuilla](#) (tukes.fi)

Viritetty mopo

Mitä seurauksia?

Tieliikennekäyttöön hyväksytyin ja rekisteröidyn mopon rakennetta ei saa muuttaa. Tällainen viritetty mopo on turvallisuusriski ja sillä liikenteessä ajaminen on rangaistavaa. Valvonnassa todetuista muutoksista seuraa usein omistajalle kallis lasku takautuvien vakuutusmaksujen, sakkojen ja katsastusmaksujen, sekä korjauskustannusten muodossa.

Viritetyllä kulkuneuvolla ajaminen on lisäksi riski sekä kuljettajalle että muille tienkäyttäjille. Rakennemuutosten toteuttaminen voi tehdä kulkuneuvosta vaarallisen, ja nopeuden kasvaessa esimerkiksi jarrut eivät välttämättä toimi oikealla tavalla. Muut tienkäyttäjät taas voivat tehdä virhearviointoja esimerkiksi risteyksissä, jos mopo kulkee arvioitua nopeampaa.

Jos mopo kulkee **45-59 km/h**, seurauksena voi olla 100 euron liikennevirhemaksu ja mopon rekisterikilpi otetaan pois. Kilven saa takaisin maksullisen valvontakatsastuksen jälkeen, kun mopo on korjattu ja sen on todettu katsastuksessa jälleen vastaavan oikeaan ajoneuvoluokkaa.

Jos mopo kulkee **60-65 km/h**, kuljettaja saa liikennevirhemaksun sijaan sakon. Lisäksi rekisterikilpi otetaan pois ja ajoneuvo määrätään valvontakatsastukseen.

Jos mopo kulkee poliisin koeajossa **yli 65 km/h**, ajoneuvoa käsitellään moottoripyöränä. Kuljettaja saa sakon muutoskatsastamattoman ajoneuvon käyttämisestä liikenteessä ja mikäli hänellä ei ole vaadittavaa A-luokan ajo-oikeutta, myös sakon kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudesta. Lisäksi kuljettaja määrätään tässä tapauksessa ajokieltoon. Ajoneuvosta otetaan rekisterikilpi pois ja ajoneuvo määrätään valvontakatsastukseen. Lisäksi, jos mopon rakennetta on muutettu, poliisi ilmoittaa asiasta Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisen auroveron määrittämiseksi, sekä Liikennevakuutuskeskukselle mahdollisen korotetun vakuutusmaksun perimiseksi.

Yhteiskustannus voi enimmillään nousta jopa yli tuhanteen euroon. Lisäksi henkilöauton ajokortin saaminen voi lykkääntyä ajokiellon takia.

Aineisto saatavilla

- Traficomın valtionapujen sivu: <https://www.traficom.fi/fi/vuonna-2021-tieliikenteen-turvallisuuden-valtionavustusta-saaneet-hankkeet>
- Itä-Suomen liikenneturvallisuuustoimijan Teams –kanava
Myös POP ELY liikenneturvallisuuustoimijan Teams -kanavalla
- Aineisto on Liikenneturvan sivuilla mopoilun alla
<https://www.liikenneturva.fi/liikenteessa/mopoilu/#563bda52>
- teemu.kinnunen@ramboll.fi (toimitetaan myös tarvittaessa)

